Seidler, da se hoče ozirati na vse druge narodne zahteve Slovencev. Vlada ne bo več trpela agitacije, ki ščuva narodnosti drugo proti drugi, dovoljuje pa mirno in stvarno razpravljanje o jugoslovanski državi. Ministrski predsednik hoče nastopiti z vsemi zakonitimi sredstvi proti agitacijam, ki ogrožujejo mir med narodi in sicer tudi proti agitacijam z nemške strani. Bati se je, da vsled razpaljenih narodnih razmer ne bo mogoče v državni zbornici mirno zborovati. Vsled tega je vlada odredila odgoditev zasedanja državne zbornice, ki bi naj imela že dne 7. t. m. prvo sejo, za več tednov,

Nemci so z veseljem vzeli Seidlerjevo izjavo na znanje, vsi drugi pa: socialni demokratje, Poljaki in Italijani so odločno ugovarjali zoper to, da se zasedanje zbornice odgodi. Čehi in Jugoslovani pa so poslali pismen protest proti novim vladnim načrtom — naperjenim proti Slovanom — in proti odgoditvi drž. zbornice.

Večina Nemcev je zadovoljna s Seidlerjem, da hoče ugoditi vsaj nekaterim nemškim zahtevam. Na Češkem dobijo svoja okrožja na škodo Čehov, Slovenijo hoče Seidler obdržati kot pokrajino, po kateri lahko Nemci zidajo svoj most do Adrije, ustaviti hoče jugoslovansko gibanje in menda celo zopet preganjati rodoljubne Slovence. Hrvatom obljubuje, da ni izključeno, da dobijo svojo veliko samostojno državo, še se odrečejo Slovencem in kajpada če to dovolijo gospodje Madžari.

Seidler pripoznava možnost jugoslovanske države. On dobro ve, da je jugoslovanska misel, misel po naši svobodi in rešitvi izpod tujega jarma, postala tako mogočna, da se ne da več zatreti, a mož bi rad ločil Slovence od Hrvatov. Seidler torej na nemški pritisk Slovencev ne mara pridružiti drugim Jugoslovanom. Njegov naslednik pa bo najbrž že prišel do spoznanja, da se Slovenci ne morejo odcepiti od Jugoslovanov. Upamo, da bo mož, ki bo sledil Seidlerju, to že rad priznal.

Prihodnja doba bo menda za nekaj časa zopet trnjeva doba za Slovane. A samo za nekaj časa. Val narodne zavesti med Slovani, in sicer med Čehi, Jugoslovani in Poljaki je postal zadnji čas tako mogočen, tako velik in tako silen, da ga ne bo ustavil noben Seidler, noben Nemec, nobena vlada. Če bodemo tudi trpeli, bo trpljenje le kratko. Trpeli bomo za narod in za njegovo tolisrčno zaželjeno svobodo.

Glavno delo je že opravljeno. Do zadnje gorske koče je že prišel glas naše majniške deklaracije. V najpriprostejšo slovensko dušo je že padla iskra narodnega navdušenja. Mogočno in silno plamti plamen narodne samozavesti in neomajnega zaupanja v lastno silo in v boljšo bodočnost. Dokler bo ostal narod sebi zvest, se bodo razbili ob njegovi skalnotrdi volji vsi črni sovražni naklepi. Ne Seidlerji, ne Nemci, ne vlada nas Jugoslovane ne bodo razrušili. Bog nas je združil: Dal nam je skupno zemljo in skupen jezik. In kar je Bog združil — Nemci nikdar ne bodo ločili.

Slovenci! Jugoslovani! Pogum in vztrajnost! Zmaga bo na naši strani! Jugoslavija pod slavnim žezlom Habsburžanov se bo ustanovila, če ne danes, pa jutri. Sedaj govorijo in se veselijo Nemci, tedaj pa bomo govorili in se veselili Jugoslovani!

Doživljaji starega kmeta.

(Dopis iz Savinjske doline.)

Da smo Slovenci razdeljeni na več kronovin, je pač našim sovražnikom precej olajšano delo — delo potujčenja. Zato tudi ima narodno življenje v posameznih deželah različne slike v boju za naš narodni obstoj. Najhujše se je pač godilo in se godi koroškim Slovencem. Kakor sem se že sam prepričal, menda res ni nikjer bolj zagrizenih poturic kot na Koroškem. Pred 51 leti sem šel s savinjskimi romarji tudi jaz na Sv. Višarje. Prišedši v Trbiž, se okrepčamo v eni tamošnjih gostiln (železnice takrat še ni bilo). Osobje nas je prijazno sprejelo ter se razgovarjalo z nami v našem jeziku; ko pa pride gospodar gostilne v sobo, pokliče svoje ljudi v stran ter jim je prepovedal z nami slovensko govoriti. Že takrat sem si mislil: Boljši so še naši nemčurji, da saj tedaj, ako mu prineseš denar, rad govori slovensko. Leta 1879, do sem bil župan, dobim iz Velikovca nemški dopis zaradi pristojnosti neke Hedvige Kolšek. Dopis sem rešil v slovenščini. Seveda sem s tem po nemčurski pameti storil veliko pregreho, tako, da je dotično županstvo pisalo na okrajno glavarstvo v Celju, da naj nas prisili nemško uradovati. Tedajni okrajni glavar Hass je bil pravičen mož ter je odgovoril, da tega ne more storiti, kajti tukajšnje občine uradni jezik je slovenski.

Pred kratkim sem imel opravek v neki bližnji tovarni. Da bom na svojih tleh govoril slovensko se razume. Ko pa to sliši neki nemški uslužbenec, baje od Trbiža doma, me oblastno nahruli: „Hier muss man deutsch sprechen!“ (Tukaj se mora govoriti po nemško!) Kakor sem slišal, je tovarnar tega prenapetneža tudi kmalu potem odslovil.

Pred nekaj leti je prišel večkrat k meni dobro znani koroški nemčur kupovat oral zemlje, ki leži pri okrajni cesti blizu kolodvora. Videvši, da se ne iznebim njegove nadležnosti, sem mu v obraz rekel: „Da, ako bi tudi bila zemlja naprodaj, Vam je ne bi prodal za nobeno ceno!“ Na ta način sem se ga odkrižal.

Naši nemčurji tako radi povišujejo nemščino, češ, z nemščino se pride križem sveta, s slovenščino pa samo od Spielfelda do Trsta, pa to ni resnica. Leta 1910 sem se udeležil romanja v Jeruzalem. Že na ladji nisem slišal od ladijskih uslužbencev druge govorice kot hrvaščino in nekaj malega laščine. Ko smo stopili v Jafi na azijsko zemljo, nismo slišali nobene nemške govorice, pač pa slovensko; bile namreč so ondotne služkinje doma menda iz Istre ali iz Goriške. Tudi v Jeruzalemu sem naletel na nekega Rusa, kateri je slišal slovensko govorico. Pride k meni in sva se tudi razumela za silo, četudi do takrat še nisem z nobenim Rusom govoril. Tudi z več tamošnjimi Slovenci sem govoril. Nekateri mojih tovarišev so se peljali k Mrtvemu morju. Pravili so, da so našli tam več Hrvatov. Leta 1913 sem bil v Rimu. Tudi tamkaj sem govoril z dvema Slovencema, enim Hrvatom, Poljakom in Čehom. Tako je pač resnica, kakor pravi že stara pesem: „Slovan povsod brate ima.“

Motil bi se, kdor bi mislil, da sem sovražnik nemškega jezika, nasprotno, samo na prvem mestu je pač materni jezik. Mojih pet sinov zna nemški, trije so se naučili v šolah, dva pa pri vojakih nemškega jezika, pač pa sovražim one, kateri bolj čislajo tujega kot pa svoj materni jezik. Že po naravi mora človek svoje bolj ljubiti nego tuje. Glejte n. pr. otroka, tudi ako še ima tako revno mater, raje bo šel k njej, kot pa k še tako lepi in imenitni gospej. Žal, da je mnogo Slovencev, ki se štejejo med narodnjake, pa se pri vsaki priliki poslužujejo nemškega jezika, n. pr. na železnici, na pošti, v trgovinah in pri raznih uradih. Proč s to pasjo ponižnostjo! Kajti potem ti Nemci res mislijo, da so oni gospodje naše zemlje, Nemec je že itak po svoji naravi bolj ohole narave.

Pred kratkim je prišel k meni kakih 13 do 14-letni deček nemške narodnosti prosit za kruh. Vprašam ga v šali: „Bist Du ein Schwab?“ (Ali si Švab?) Hujše bi ga ne mogel razkačiti, nego sem ga s tem. Dopadlo se mi je od njega, da je tako ponosen na svoj jezik. Nasprotno pa, ako Nemec nazivlje Slovenca z vindišarjem, se bo malokateri čutil razžaljenega.

Tudi Nemci so dobri in pošteni. Ko sem bil nekoč na Dunaju, sem vprašal policaja za ulico, katero sem iskal; bil je tako prijazen, da je šel z menoj in mi jo pokazal. Nasprotno se mi je pa zadnjič prigodilo v Mariboru. Vprašam nekaj policaja, nakar mi ta osorno odgovori: „Ich verstehe nicht windisch!“ (Ne razumem slovensko.) Ako bi se bil poslužil nemškega jezika, bi mogoče dobil bolj prijazen odgovor. Škandalozno je, da v tako malem mestu, kjer je med Slovenci le peščica Nemcev in nemčurjev, ne zna, oziroma noče znati policaj obeh deželnih jezikov. Zato pa tudi ni čudno, da se je naše slovensko ljudstvo tako krepko oprijelo rešitve, katero mu more prinesti le neodvisna Jugoslavija pod habsburškim žezlom, ker le na ta način pridemo iz tega neznosnega položaja do pravic, katere gredo vsakemu narodu.

Žvepljanje proti trtni plesnobi.

O tem piše znani strokovnjak v vinogradništvu g. Skalicky (na Kranjskem) sledeče:

Trtna plesnoba ali oidij povzroča zlasti v letih z vročim poletjem mnogo škode na grozdju. To smo opazili pri nas posebno v zadnjih dveh letih. Ker glivica te bolezni prezimuje na trti, se razvija bolezen posebno hudo tam, kjer se je enkrat vgnezdila. Zato se je je treba bati posebno tam, kjer je že v preteklih letih škodo delala. Trtna plesnoba se zatira pozimi na lesu z mazanjem z raznimi, žveplo vsebujočimi snovmi, zlasti z žveplenoapneno brozgo. V poletnem času je pa najboljše sredstvo proti njej drobno zmleto žveplo, s kojim je treba trte, zlasti pa še grozdje, ob lepem, solnčnem vremenu vsaj trikrat na leto dobro poprašiti. Ker finega, čistega žvepla med vojsko ni dobiti, moramo seči po drugih, nadomestnih sredstvih. Od teh so se tekom zadnjih let preizkusila in za najboljša spoznala naslednja tri sredstva:

Natrijev tiosulfat ali salojidin. To je bolezen odvračajoče sredstvo, ki se ga rabi

---

Tedaj, ko sta še zastopala oko postave graščak in berič, je bilo nekako zunanje znamenje sodne pravice sramotilni kamen ali pranger, da rabim strokovnjaški izraz. Bil je to, kakor se vidi še danes, iz kamna izklesan, štirivoglat steber, z verigo na sredini in postavljen na kamenit podstavek. Ob ta steber so privezovali navadno grafski beriči zasačene tatove ob nedeljah, praznikih in javnih shodih, da so jih videli in spoznali vsi mimoidoči. To izpostavljenje ob prangerju je bilo za uzmoviče kaj zdravilna kazen, ki bi še imela v sedanjih časih čudežno moč za predolge prste, da ni odpravljena. Pranger je imel prvotno dokaj jednostaven pomen. Seve, postavljen je bil navadno samo v večjih krajih, na sredini trgov, ki so poganjali ob vznožju gradov. S časom se je pa razvilo neopravičeno mnenje, češ: na posest prangerja je navezan obenem tudi naslov „trg“ s pravicami vred. Ustno izročilo pomneči Šentpetrani trde celo sedaj, da je bilo selo Leskovec trg, s sramotilnim prangerjem, stoječim tik ob že podrti cerkvi sv. Jakoba.

V dobi, ko so uživali Leskovčani težke pravice, se še niti sanjalo ni Podsrečanom, da bi si bili upali lastiti tržanstvo. Tedaj še vaško skromni Podsrečani so kosili seno ob Sotli pod Kunšbergom. Pri košnji in sušenju krme so jih zbadali, dražili in psovali bahati Šentpetrani kot z grajsko peto teptane, slamnostrehe seljake. V povračilo za te jezične pike so odpeljali Podsrečani v temni noči s kunšberškim senom vred tudi leskovško tržkega — prangerja. Svojega zmagovitega plena pa se niso upali postaviti na javnem prostoru, ampak so ga skrbno in varno poskrili.

Po izgubi prangerja se je prelevil tržko bahavi Leskovec v priprosto vas, katera nam je danes znana pod imenom Kunšberg.

Po ugrabljenju leskovškega prangerja je začel hirati in propadati celo kunšberški grad, dokler se ni razsul v razvaline. Za razpadlim gradom je pobegnil tudi tržki patron sv. Jakob iz svojega razklopotanega bivališča, preselil se je na podstrešje Kmetske hiše, kjer še čaka danes ves v sajah in črvojeden [illegible] v kak dostojnejši hram božji.

Kakor se je pogrezal Leskovec v propad na stavbah, pravicah in ugledu, rasel je njegov sosed Sv. Peter in se šopiril brez prangerja in tržanstva. V letih razvalin kunšberškega gradu in leskovških tržkih pravic so postavili Podsrečani vjetega prangerja na sredino svojega sela in izprosili so si tudi tržke pravice. H kamenitemu prangerju jim je bilo dovoljeno in podarjeno še leseno, raznobarvno poslikano žezlo.

Vsi ti papirju ter črkam zaupani stavki so seve samo ljudska pripovedka, kateri manjka vsake zgodovinske podpore. Sem se pač drznil ziniti v javnost, ker sem ulovil in pobral iz že ostarelih moških in ženskih ust. Dejansko dokazana resnica pa je: razsul se je v groblje ponos Sotle — kunšberški grad. Domnevanega trga Leskovec s prangerjem vred ni več; pač pa je zaostala v preponosnih šentpeterskih srcih klica zavesti: Bili smo nekdaj tržani, pa izgubili smo te pravice. Menda popelje kak Šentpetran še svojega nedoraslega sinka na strmičasti klanec Skopečno, kazaje mu v smeri proti Podsredi z osveto obetajočim opominom:

„Sinko moj. Tukaj v tem podsreškem kotu čakajo vstajenja naše kradljivo pofatene tržke pravice.“

Odtod mržnja v mladih, moških in starih šentpeterskih srcih do menda v prangerjevi zadevi res nedolžnih Podsrečanov.

Pravljica brez resnične podlage je rodila naslednji krvavi boj za posest kamenitega prangerja.

— — —

Prismehljala se je pomlad leta 1882. Velikonočni prazniki 9. in 10. aprila 82. leta so bili spomladansko mehko topli in jasno lepi. S štajerskih in sosedno hrvatskih gričev so odmevali nešteti topiči, katerih grom se je valil in lomil po sotlski dolini. V srce segajoče pritrkavanje sedaj zaplenjenih gorskih zvonov je vabilo milo šepetajoče in proseče Šentpetrane k vstajenju, ki se je obhajalo pred vojno v tej župniji v mogočnem sprevodu ob cvilu, pisku in bobnanju domače godbe na pleh.

Za velikonočno nedeljo pa nas poluka [illegible] vog[illegible] [illegible] posvečen tolikanj službi božji, kakor pa zabavi v krogu prijateljev doma ali v krčmi. Če kdaj v letu so polne tri šentpeterske gostilne na velikonočni ponedeljek. Tega popoldne in večera pač vidiš za glasno gostilniško mizo ob žaru domače vinske kaplje vse Šentpetrane od zadnjega pastirja do samega g. župana, g. župnika s kaplanom, g. nadučitelja s podložnim osobjem ter vse krilate gospice slovenske, včasih pa tudi nemške besede.

Dne 10. aprila so sedeli pri skupni mizi v Št. Petru pri Gabronovem Karlu v posebni sobi mogočnjaki po dostojanstvu ter žepu in pismenki. Predsedoval je družbi obče spoštovano priljubljeni vaški župan ob desni svojo desnico — g. župnika, ob levi svojo levico — g. nadškolnika. Duša zabave poleg čebljajočih gospa ter gospic pomladne, letne, jesenske in že zimske dobe, je bil padar g. Lukežič. Šentpetrani še tedaj niso posedali domačina ovenčanega z naslovom: Dr. vsega zdravilstva! kot sedaj, ampak le bolj enostranskega padarja, kateremu so pa zaupali odkrito dušno in telesno plat svojega človeškega bitja.

Kristalni „šentpetran“ je nagnal proti večeru naši družbi nekaj krvi po žilah in navdušenosti v srce, ki si išče duška v rajanju in odmevu domače pesmi. G. župnik je dvignil svojega rojstva in duhovne izobrazbe dostojanstvene ude in napil županu. Župan je odgovoril vaško skromnih izrazov duhovnemu prvaku vasi in fare. Začele so frčati in frlotati napitnice v proslavo na polju izobrazbe se trudečemu školništvu, na kaplana in padarja, dokler se niso porazgubile v preglasnem krohotu ženske družbe, ki je po naših krajih bolj nedostopna ter nepotrpežljiva pri preradodarnem besednem kadilu. Mladobrki šolmošter, pevec-baritonist, a ne govornik, je zamencal nestrpno na sedežu, se krepko odkašljal ter zakrožil kar sam v šipe stresajočem baritonu šentpetersko himno:

Prelepa si sotlska dolina,
Sv. Petra v tebi je vas.
[illegible] Sotla opasuje te,
[illegible] na te zre.

(Dalje prihodnjič.)